

هنر تجوید و مفاهیم قرآنی

نویسنده: خان:

سروش عظیمی احسان موختانلو

مؤسسه فرهنگی قرآنی و عترت سروش جاودانه

انتشارات آوای کلک

سرشناسه	:	عظیمی، سروش
عنوان و نام پدیدآوران	:	هنر تجوید و مفاهیم قرآنی / نویسندگان سروش عظیمی، احسان سوختانلو
مشخصات نشر	:	مشهد: آوای کلک، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	:	۵۱۲ ص.
شابک	:	۹۷۸-۹۶۴-۲۶۹۷-۴۱-۰
موضوع	:	قرآن -- تجوید
موضوع	:	قرآن -- قرائت
شناسه افزوده	:	سوختانلو، احسان
رده‌بندی کنگره	:	BP ۷۴/۵
نشان اثر	:	۹ هژ ع /
رده‌بندی دیویی	:	۲۹۷/۱۵۱

همراه: ۰۹۱۵ ۵۰۷ ۹۵۸۷

هنر تجوید و مفاهیم قرآنی

نویسندگان: سروش عظیمی - احسان سوختانلو

نشر: انتشارات آوای کلک

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۲۰۰۰

چاپ: دقت

بها: ۴۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۶۹۷-۴۱-۰

فهرست مطالب

۲۳	مقدمه
۲۵	فصل اول: تجوید قرآن
۲۶	شناختن رِقاءن
۲۷	تعریفی اصطلاحی از قرآن
۳۰	انس و ارتباط قرآن و مراتب آن
۳۱	سخنی از واژه انس
۳۲	مراتب انس و ارتباط آن با قرآن و بررسی روایات
۳۵	از تهیه و نگهداری قرآن در منازل با عمل به آن
۳۵	الف) تهیه و نگهداری قرآن در منزل
۳۶	ب) نظر و استماع به قرآن
۳۸	ج) تلاوت (قرائت) قرآن
۳۹	تأکید بر تلاوت و قرائت
۴۰	آداب تلاوت
۴۰	آداب ظاهری قرائت قرآن
۴۰	افتتاح به «استعاذه» و «تسمیه»
۴۰	استعاذه
۴۱	تسمیه (بسمله)
۴۱	رابطه استعاذه و تسمیه
۴۲	سبب مقدم داشتن «استعاذه» بر «تسمیه»
۴۲	رعایت ترتیل در قرائت
۴۳	تصدیق پایان قرائت
۴۴	تجوید از نگاه تاریخی

۴۴	چگونگی ظهور قراء سبعه
۴۵	قراء سبعه
۴۸	چگونگی شکل‌گیری علم تجوید
۴۹	تجوید عملی (بیان و آوایی)
۵۲	تجوید علمی (تدوینی)
۵۵	تفاوت علم قرائت و علم تجوید
۵۶	پیشینه روش‌های قرائت قرآن (از نظر سرعت و کندی)
۵۶	نرتل، تحجیر، تاویر، خدر
۵۸	پیشینه مخارج و صفات حروف
۵۸	پیشینه‌ای از مخارج حروف
۵۸	بررسی اجمالی راجع به «مخرج»
۵۸	تعداد و اسامی «مخارج حروف»
۵۹	اختلاف در تعداد مخارج حروف
۶۱	قابل اعتنا بودن ترتیب در حروف متخارج المخرج
۶۱	مواضع و یا مخارج عام و اصلی حروف
۶۲	طریقه ترتیب (تقدیم و تأخیر) مخارج حروف
۶۳	طریق تشخیص مخرج هر حرف
۶۳	پیشینه‌ای از صفات حروف
۶۴	پی‌گیری منشأ پیداش چند «صفت» دیگر
۶۴	نَبْر
۶۵	ترقیق (و تَفْخیم/تَغْلِیظ)
۶۶	بحثی در پیشینه «تعداد صفات حروف»
۶۸	پیشینه‌ای از انواع «تقیسّمات صفات حروف»
۶۹	پیشینه‌ای از «رموز به خاطر سپاری صفات حروف»
۷۰	جهر/همس

۷۰.....	شَدَّة / رخوة / توسُّط (بینیه)
۷۱.....	استعلاء / استفال
۷۲.....	اطباق / انفتاح
۷۲.....	اذلاق / اصمات
۷۲.....	فَلَقْلَقَة
۷۲.....	انغام (نون ساکنه و تنوین)
۷۳.....	پیشینه‌ای از ادغامات
۷۳.....	تعریف «دغام»
۷۳.....	ادغام «سکون» و «تنوین»
۷۵.....	ادغام مقبل، بدیه متباین
۷۶.....	ادغام متمائلین، ساجانه من، متقاربین
۷۸.....	ادغام تام و ادغام ناقص
۷۹.....	پیشینه‌ای از احکام نون ساکنه و تنوین
۷۹.....	مقدمه
۷۹.....	احکام نون ساکنه و تنوین
۸۰.....	پیشینه مراتب اخفاء و کشش غنه در آن
۸۱.....	اندازه کشش غنه
۸۱.....	طنین دادن به غنه
۸۲.....	پیشینه «مَدّ» (۱)
۸۴.....	پیشینه مَدّ (۲)
۸۴.....	تفصل سابقه مَدّ در توجّهات علمای عربی و تجوید
۸۶.....	انواع رابطه حروف مَدّ با سکون (التقاء ساکنین)
۸۷.....	سبب معنوی مَدّ
۸۸.....	انواع و اقسام مَدّ
۹۱.....	مَدّ لین

- مقادیر مدّ ۹۱
- تقریبی بودن اندازه‌مدها ۹۴
- ابزار و شیوه اندازه‌گیری کشش حروف مدّی ۹۴
- خلاصه شیوه‌های اندازه‌گیری کشش حروف مدّی ۹۵
- مراقبت از مدّ (مدّ در معرض آسیب) ۹۶
- آسیب‌های مدّ ۹۶
- مدّ در مکالمات عربی ۱۰۰
- سیری ریشنه وقف و ابتداء ۱۰۱
- همبستگی و بیشینه وقف و ابتداء ۱۰۱
- سابقه برق و قبضه آخر کلمات ۱۰۴
- سابقه نامکان وقف ۱۰۵
- تقسیم‌بندی و ناگذاشتن وقف‌ها: نظر استاد حصری ۱۰۷
- نوع توجه متخصصان ترتیل (فراء سبعه) به «وقف و ابتداء» (در حیطه اواخر قرن اوّل و در قرن دوّم) ۱۰۸
- سابقه علائم وقف ۱۰۹
- سکنت ۱۱۰
- تجوید الحروف (۲) (صفات حروف) ۱۱۱
- شناخت صفات حروف ۱۱۱
- تعریف «صفت» ۱۱۱
- فواید شناخت صفات حروف ۱۱۱
- انواع صفات حروف ۱۱۱
- شناخت اجمالی صفات حروف ۱۱۲
- شناخت تفصیلی صفات اصلی متضادّ ۱۱۳
- ۱- جَهْر و هَمْس ۱۱۳
- ۲- شِدَّة و رَخَوَة ۱۱۵

۱۱۷	۳- استعلا و استفال
۱۱۸	۴- إطباق و انفتاح
۱۲۰	۵- إصمات و اذلاق
۱۲۱	شناخت تفصیلی صفات اصلی غیر متضاد
۱۲۱	۱- صَفِير
۱۲۲	۲- قَلَق
۱۲۵	۳- سِر
۱۲۵	۴- انحراف
۱۲۶	۵- تکریر
۱۲۷	۶- تَفْشَى
۱۲۷	۷- إِسْطَالَة
۱۲۹	۸- عَنَه
۱۳۰	۹- بُحَة
۱۳۰	۱۰- خُرُورَة
۱۳۱	۱۱- غُرُورَة
۱۳۱	۱۲- نَفَث
۱۳۲	۱۳- نَفَخ
۱۳۲	۱۴- نَبَر (نَبْرَة)
۱۳۳	۱۵- حَفَاء
۱۳۳	۱۶- هاوی (هوائیه)
۱۳۶	صفات فرعی حروف (احکام حروف)
۱۳۶	۱- مبحث تَفْخِيم و تَرْقِیق
۱۴۴	۲- مبحث ادغام
۱۵۲	۳- مبحث نون ساکنه و تنوین در نزد حروف تَهْجِی
۱۵۳	احکام نون ساکنه و تنوین

- ۱- اظهار نون ساکنه و تنوین ۱۵۴
- ۲- ادغام نون ساکنه و تنوین ۱۵۵
- ۳- إقلاب ۱۵۷
- ۴- إخفای نون ساکنه و تنوین ۱۵۸
- ۴- مبحث میم ساکنه ۱۶۰
- ۵- مبحث مد و قصر ۱۶۲
- ۶- انواع و احکام «هاء» در آخر کلمات ۱۷۳
- ۱- هاء صیر ۱۷۳
- ۲- هاء اصلی (هه هری) ۱۷۶
- ۳- هاء سدت ۱۷۶
- فصل دوم: توحید ۱۷۹**
۱. معنای توحید ۱۸۰
۲. اهمّیت علم توحید ۱۸۱
- الف) موضوع ۱۸۱
- ب) محور بودن ۱۸۲
- ج) تنها راه تعالی بودن ۱۸۳
- د) اطمینان قلبی بودن ۱۸۴
۳. رویکرد قرآن به مسأله توحید ۱۸۶
- وجود خدا اصلی مسلم ۱۸۶
- مورد سؤال نبودن ۱۸۷
- فطری بودن معرفت الله ۱۸۷
- آشکار بودن وجود خداوند ۱۸۹
- وحدانیت خداوند ۱۹۲
۱. معنای توحید ۱۹۵

۱۹۵	الف) کلمه توحید
۱۹۶	ب) کلمه الله
۱۹۸	ج) سوره توحید
۱۹۹	د) روایاتی در توضیح توحید
۱۹۹	لیس کمله شیء
۲۰۰	مؤثر کردن ذات خداوند
۲۰۲	آموزه‌های آخرینش
۲۰۲	۱. خالق بود خدا: حکیم
۲۰۴	۲) ویژگی‌های بی‌مقت
۲۰۴	الف) ازلی نبودن
۲۰۷	ب) بدون الگو بودن
۲۰۸	ج) عدم تحول در ذات الهی
۲۱۲	مصائب و عدل الهی
۲۱۳	۱. معنای خیر و شر
۲۱۳	الف) مطابق طبع اولیه بودن
۲۱۴	ب) سود و زیان نهایی
۲۱۶	۲- اختیار انسان
۲۱۷	۳. حکمت وجود مصائب
۲۱۷	الف) شرور کیفری
۲۲۱	ب) شرور ابتدایی
۲۲۳	فصل سوم: نبوت
۲۲۵	۱. رابطه نبوت و توحید
۲۲۵	نبوت شاخه‌ای از توحید
۲۲۶	۲. گستره توحید

- ۲۲۶..... الف) توحید ذاتی
- ۲۲۷..... ب) توحی صفاتی
- ۲۲۷..... ج) توحید عبادی
- ۲۲۸..... د) توحید افعالی
- ۲۲۸..... توحید ربوبی و ولایی
- ۲۲۹..... توحید ربوبی و ضرورت ارسال پیامبران
- ۲۲۹..... ۱. بررسی توحید ربوبی
- ۲۲۹..... الف) انسان‌ها را رابوبیت
- ۲۲۹..... ب) نسبت ربوبیت
- ۲۲۹..... ربوبیت کوی
- ۲۳۰..... ربوبیت تشریف
- ۲۳۱..... ۲) ربوبیت الهی و انسان
- ۲۳۳..... ۲. ربوبیت الهی و انسان
- ۲۳۳..... اختیار و انتخاب انسان
- ۲۳۴..... ارزشمندی ایمان با انتخاب
- ۲۳۴..... ۳) نیازمندی انسان به هدایت و شریعت
- ۲۳۴..... الف) ابعاد وجودی انسان
- ۲۳۶..... ب) رشد انسان
- ۲۳۶..... رشد مادی
- ۲۳۶..... رشد معنوی و عقلی
- ۲۳۷..... ج) لازمه‌های رشد انسان
- ۲۳۸..... د) ویژگی‌های برنامه جامع
- ۲۳۸..... تضمین عدالت اجتماعی
- ۲۳۹..... تضمین سعادت ابدی
- ۲۴۰..... تضمین رشد معنوی (تقرب به خداوند)

۴. کافی نبودن عقل در برنامه‌ریزی ۲۴۱
- الف) بررسی کارایی عقل ۲۴۲
- ابزار کشف بودن ۲۴۲
- لازمه تعقل ۲۴۳
- ب) ویژگی‌های موضوعات اعتقادی و عملی ۲۴۴
- انوارها ۲۴۵
- نماها ۲۴۶
- لازمه نمازهای سالم برای سعادت دنیا ۲۴۷
- لازمه رفتارهای سالم برای سعادت آخرت ۲۴۸
- لازمه رفتارهای سالم برای رشد معنوی ۲۴۸
- ج) نقاط ضعف انسان ۲۴۹
- وظایف مردم در پیشگاه انبیا (علیهم‌السلام) ۲۵۱
- الف) ایمان و معرفت به ایشان ۲۵۱
- ب) تسلیم و اطاعت ۲۵۳
- ج) الگو قرار دادن ایشان ۲۵۳
- عمل به رهنمودها ۲۵۴
- وظایف مردم نسبت به رسول اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) ۲۵۵
- الف) معرفت و محبت داشتن ۲۵۵
- تسلیم و اطاعت ۲۵۶
- ج) پیشی نگرفتن از ایشان در هیچ امری ۲۵۸
- نصرت و تکریم کردن ۲۵۸
- ه) بلند نکردن صدا در نزد ایشان و ادب حضور ۲۶۰
- و) با آداب خطاب قرار دادن ایشان ۲۶۱
- ز) اذن برای حضور و ترک از محضر ایشان ۲۶۲
- ح) خیرخواهی، ارتباط، توسل، صلوات و سلام ۲۶۳

- ط) ناراحت نبودن از حکم ایشان ۲۶۴
- ۶- سرانجام کارانسان ۲۶۵
- تاریخ انسان و پیامبران علیهم السلام ۲۶۶
- ۱) ویژگی‌های بیان تاریخ در قرآن ۲۶۶
- الف) بیان تاریخ بر محور انبیاء علیهم السلام ۲۶۷
- ب) بیان تاریخ برای عبرت و خردورزی ۲۶۷
- ج) بیان واقعیت نه داستان سرایی ۲۶۸
- د) موحی، هدایت و رحمت بودن ۲۶۹
- ۲) تاریخ زندگی حضرت آدم علیه السلام ۲۷۰
- الف) اعلام و روشنگاران ۲۷۰
- ب) خلقت حضرت آدم علیه السلام و آموختن به او ۲۷۰
- ج) فرمان سجده و استکبار ابلیس ۲۷۲
- د) توطئه شیطان ۲۷۳
- ه) توبه آدم و فرمان هبوط ۲۷۵
- جریان‌های کفر و تسلیم ۲۷۷
- الف) برخورد قوم نوح علیه السلام ۲۷۷
- کفر سران قوم ۲۷۷
- بهانه‌های مخالفان ۲۷۷
- بشر بودن ۲۷۷
- برتری جویی ۲۷۸
- لزوم فرشته بودن رسول ۲۷۸
- گمراه بودن ۲۷۹
- استقامت حضرت نوح علیه السلام ۲۸۰
- سرنوشت قوم نوح علیه السلام ۲۸۰
- ب) برخورد سایر اقوام با پیامبران الهی ۲۸۱

۲۸۱.....	قوم حضرت هود علیه السلام
۲۸۲.....	قوم حضرت صالح علیه السلام
۲۸۳.....	قوم حضرت لوط علیه السلام
۲۸۴.....	ج) برنامه الهی برای مردم بعد از ارسال انبیاء
۲۸۴.....	رسمیت یافتن
۲۸۵.....	کیفیت هشدار و تنبیه
۲۸۸.....	تاریخ حضرت ابراهیم علیه السلام
۲۸۸.....	الف) قبل از هجرت به کنعان
۲۹۲.....	ب) هجرت به کنعان
۲۹۳.....	ج) انتقال حضرت اسماعیل علیه السلام به سرزمین حجاز
۲۹۵.....	د) شریعت فرزندان اسماعیل و ابراهیم علیه السلام
۲۹۸.....	تاریخ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله
۲۹۸.....	الف) جایگاه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله
۲۹۸.....	دعای حضرت ابراهیم علیه السلام برای ایشان
۳۰۰.....	ب) بعثت رسول اکرم صلی الله علیه و آله
۳۰۰.....	ج) امتیازهای نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله و قرآن
۳۰۰.....	جهانی بودن
۳۰۱.....	جاودانه بودن
۳۰۲.....	جامع بودن
۳۰۳.....	افضل بودن
۳۰۵.....	د) رخدادهای مهم زندگی رسول اکرم صلی الله علیه و آله
۳۰۵.....	معراج
۳۰۶.....	هجرت به مدینه
۳۰۷.....	معزفی کردن ولی بعد از خود
۳۰۸.....	ه) ویژگی های خاص پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله

علم	۳۰۸
عصمت	۳۰۸
اخلاق عظیم	۳۰۹
اخلاص	۳۱۰
هدایت به صراط مستقیم	۳۱۰
مقام شهادت	۳۱۰
جایگاه اهل بیت ایشان علیهم السلام	۳۱۱
فصل چهارم: امامت	۳۱۳
مقدمات	۳۱۴
الف) مفهوم امامت	۳۱۴
۱- امامت در لغت	۳۱۴
۲- اصطلاح قرآن	۳۱۴
۳- اصطلاح متکلمین	۳۱۵
۴- ولایت و خلافت	۳۱۵
ب) اهمیت مبحث امامت	۳۱۶
مبحث اول: امامت شاخه‌ای از توحید	۳۲۰
الف) توحید و امامت	۳۲۰
ب) ربوبیت و ولایت خداوند	۳۲۲
ج) تمرکز هدایت و ولایت	۳۲۳
د) نکاتی درباره امامت الهی در قرآن	۳۲۵
مبحث دوم: آیه مبنایی امامت	۳۲۷
شش محور آیه	۳۲۷
محور اول: ولایت الهی	۳۳۰
الف) معنای ولایت در قرآن	۳۳۱

۳۳۴	ب) ولایت منحصر به خدا
۳۳۴	۱- قرآن کریم
۳۳۶	۲- عقل
۳۳۷	محور دوم: خروج از ظلمت
۳۳۷	مقدمه
۳۳۸	مسأله ولایت بعد از رسول اکرم صلی الله علیه و آله
۳۳۹	۱- نظراهل تسنن
۳۳۹	دلیل عقلی
۳۴۰	دلیل نقلی
۳۴۰	عدم صراحت
۳۴۲	دلایل استنباطی
۳۴۲	شورا
۳۴۵	اجماع
۳۴۷	۲- نظر شیعه
۳۴۷	۱- دلایل عقلی
۳۴۸	۲- دلایل نقلی
۳۵۰	آیات قرآن
۳۵۰	اول: آیه تطهیر
۳۵۱	۱- دلیل معرفی مطهرین
۳۵۲	۲- مصادیق مطهرین
۳۵۷	۳- روایات
۳۶۰	دوم: آیه مباهله
۳۶۴	سوم: آیه اولی الامر
۳۷۰	چهارم: آیه اولی الارحام
۳۷۱	۱- اولی بودن پیامبر صلی الله علیه و آله

۳۷۳	۲- همسران پیامبر ﷺ:
۳۷۴	۳- ارحام پیامبر ﷺ:
۳۷۷	پنجم: آیه ولایت
۳۷۷	۱- مقدمات
۳۸۰	۲- نکات
۳۸۴	روایات
۳۸۴	حدیث شریف غدیر
۳۹۰	سجور سوّم کفر به ولایت الله
۳۹۰	ا) مباحثی کفر در آیه
۳۹۲	ب) اركان ايمان و کفر
۳۹۷	مبحث سوم: اهل بیت ﷺ ائمه هدی
۳۹۷	الف) نص بر دوازده امام علیّه
۳۹۸	۱- دوازده امام در قرآن و روایات
۴۰۰	۲- معرفی دوازده امام ﷺ
۴۰۲	ب) ویژگی های ائمه هدی ﷺ
۴۰۲	علم
۴۰۵	ج) دولت اهل بیت ﷺ
۴۰۵	۱- مهدویت در قرآن
۴۰۵	وعدّه ای اتمام نور الهی
۴۱۱	عاقبت حیات زمین
۴۱۴	وعدّه حکومت صالحین
۴۱۵	۲- مهدویت در روایات
۴۲۱	فصل پنجم: معاد
۴۲۲	مقدمه

- ۴۲۲..... ۱- معاد باوری در ادیان آسمانی
- ۴۲۳..... الف) بیان قرآن از دعوت انبیاء به معاد باوری
- ۴۲۶..... ب) کتابهای آسمانی پیشین
- ۴۲۶..... عهد عتیق
- ۴۲۷..... عهد جدید
- ۴۲۸..... ۲- معاد در اسلام
- ۴۲۹..... الف) چهار دوران وجودی
- ۴۲۹..... ب) دو حالت و دو مرتبه
- ۴۳۱..... تفاوت موت و حیات
- ۴۳۲..... ج) جسمانی بودن معاد
- ۴۳۳..... د) تقدّم «موت» بر «حیات»
- ۴۳۳..... ه) وضعیت کنونی انسان
- ۴۳۴..... ۳- دلایل عقلی از قرآن کریم بر مسئله معاد
- ۴۳۴..... الف) عدالت الهی (برهان عدالت)
- ۴۳۷..... ب) حکیمانه بودن آفرینش (برهان حکمت)
- ۴۴۰..... ج) معاد و رحمت الهی
- ۴۴۲..... مبحث اول: عالم ذر
- ۴۴۳..... ۱- آغاز آفرینش انسان
- ۴۴۴..... الف) خلق شدن در غالب ذر
- ۴۴۶..... ب) بررسی دیدگاه دیگر در مسئله
- ۴۴۹..... ج) مؤیدی در مسئله
- ۴۴۹..... ۲- عرضه امانت به انسان
- ۴۵۰..... الف) قبول کردن
- ۴۵۱..... ب) قبول امانت و زندگی دنیا
- ۴۵۴..... مبحث دوم: موت

- ۴۵۴..... ۱- بقا در حالت موت
- ۴۵۴..... ۲- زیبایی یا تلخی مرگ
- ۴۵۵..... الف) حالات گوناگون انسانها در لحظه مرگ
- ۴۵۶..... ب) مرگ؛ لحظه یقین
- ۴۵۸..... ج) اندوه یا خوشحالی در لحظه مرگ
- ۴۶۰..... د) خوشحالی پاکان
- ۴۶۱..... ۳- توقی نفس یا قبض روح
- ۴۶۶..... ۴- فرشتگان هنگام مرگ
- ۴۶۶..... الف) سور فرشتگان مأمور
- ۴۶۶..... ب) سجده بر صورت فرشتگان
- ۴۶۹..... ۵- مسأله رجعت
- ۴۷۱..... الف) تفاوتهای رجعت با نسخ
- ۴۷۴..... ب) نمونه‌ای از رجعت در قرآن کریم
- ۴۷۶..... مبحث سوم: قیامت
- ۴۷۶..... مقدمات
- ۴۷۶..... ۱- مراحل قیامت
- ۴۷۷..... ۲- دامنه حوادث قیامت
- ۴۷۸..... الف) خروج انسانها از زمین
- ۴۸۱..... ب) وضعیت خورشید
- ۴۸۳..... ج) تبدل در زمین
- ۴۸۴..... برچیده شدن حیات
- ۴۸۴..... ۱- کیفیت وقوع قیامت در تعبیر قرآن
- ۴۸۴..... الف) نفخ در صور
- ۴۸۴..... ب) صیحه
- ۴۸۵..... ج) زلزله

۴۸۶	 (د) قارعه
۴۸۹	 (ه) بطش
۴۸۹	 (و) برق
۴۹۱	 بازپرداخت اعمال
۴۹۱	 ۱- چگونگی بازپرداخت اعمال
۴۹۳	 ۲- پاک شدن گناه و عوامل آن
۴۹۳	 (الف) عوامل ثبت نشدن گناه
۴۹۴	 (ب) عوامل پاک شدن گناه
۴۹۷	 ۳- باطل شدن اعمال و عوامل آن
۴۹۷	 (الف) ارتداد پس از ایمان
۴۹۸	 (ب) شرک مقارن با عمل
۴۹۸	 (ج) ناخوشایندی از فرامین
۴۹۸	 (د) در افتادن با پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله
۴۹۹	 (ه) رعایت نکردن ادب در محضر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله
۴۹۹	 (و) دنیا محوری
۴۹۹	 (ز) انکار نبوت و آخرت
۵۰۰	 اعراف
۵۰۱	 رانده شدن به سوی بهشت و جهنم
۵۰۱	 ۱- زمین، محل رانده شدن
۵۰۱	 ۲- سمت راست و سمت چپ زمین
۵۰۱	 ۳- خروج از زمین
۵۰۴	 (الف) افکندن جهنمیان در جهنم
۵۰۷	 (ب) لحظه ورود بهشتیان
۵۰۹	 منابع و مآخذ

مقدمه

علی از زبان علی علیه السلام

امیر مؤمنان علی علیه السلام فرمود: «بنده بنده خدا و برادر رسول خدایم، من سرور اوصیایم، من پدر یتیمان و مسکینانم، تقسیم کننده بهشت و دوزخم، حبل الله متینم، پرچم هدایت دینم، دست (پرتوان) حَقِّم، چشم (بیدار) خدا و زبان (حقگوی) اویم، بنده و غلامی از غلامان محمدم صلی الله علیه و آله، من دشمنان بت ها و پیکارگر با کفارم، هرگز به میدان نبرد پشت نکرده ام و کسی به مبارزه برنخواست، هر زمین تشنه را از خورش سیراب ساختم».

کرامت تولد در کعبه من مراست به علی علیه السلام

ابن صباغ مالکی گویند:

و لم یولد فی البیت الحرام قبله احد سوا و هی فضیلة خصّة الله تعالی بها اجلالاً له و اعلاء لمرتبتة و اظهاراً لتکريمه؛

قبل از علی علیه السلام در بیت الحرام (خانه کعبه) کسی به دنیا نیامده و جز او این کرامت را نیافت و این فضیلتی است که خدای متعال به او اختصاص داده تا جلالت و قدر و علوم مرتبت و تکریم وی بر همگان مکشوف گردد.

در کعبه شد پدید و به محراب شد شهید

نازم به حسن ختام تو

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

انا مدینة الحکمة و هی الجنة و انت یا علی بابها فکیف یهتدی الیه المهدی الی الجنة و لایهتدی الیه الا من بابها؛

من شهر حکمتم که آن بهشت است و تو ای علی در آن بهشتی. پس چه طور کسی به طرف بهشت هدایت شود (بدون تمسک بذیل ولایت تو) در حالی که هر که به بهشت رود باید از در آن وارد شود.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

انا مدینة الجنة و انت بابها یا علی کذب من زعم انه یدخلها من غیر بابها؛
من شهر بهشتم و تو ای علی در آن شهری، دروغ می گوید آن که گمان کند از غیر در آن می تواند وارد شود.

هر کس از علی علیه السلام اطاعت کند اگر چه معصیت من نماید وارد بهشتش می کنم.
در کتاب مجمع البحرین از زمخشری که از عاقله است نقل می کند که در حدیث قدسی

خداوند می‌فرماید: هر کس اطاعت علی علیه السلام کند ولو (در سایر اعمال) معصیت من نماید، او را داخل بهشت می‌کنم، و کسی که معصیت علی کند ولو (در سایر اعمال) اطاعت من کند او را وارد جهنم می‌نمایم. سپس زمخشری گوید: (مضمون این حدیث) رمزی نیکوست، به جهت این که محبت و دوستی علی علیه السلام ایمان کامل است و با وجود ایمان کامل هیچ معصیتی به او ضرر نمی‌رساند (و معنای) این که ولو معصیت من کند، این است که او را می‌آمرزم به احترام علی علیه السلام و او را به سبب ایمانش وارد بهشت می‌نمایم پس رفتن به بهشت به جهت ایمان اوست و خروج و پخشش از گناه او به سبب دوستی علی علیه السلام و رعایت احترام آن حضرت است. اما (معنای) این که دشمن علی علیه السلام ولو اطاعت من کند وارد جهنم می‌کنم. به جهت این است کسی که دوستی علی داشته باشد ایمان ندارد و اطاعت او ظاهری و مجازی است و به لحاظ واقع اطاعت نیست، چرا که اطاعت حقیقی زمانی است که منضم شود به او سایر اعمال پسندیده، پس کسی که دوست دارد علی علیه السلام را پس اطاعت خدا نموده و هر که اطاعت خدا کند اهل نجات است پس هر کس که دوستی علی علیه السلام ایمان و دشمنی او کفر است و روز قیامت (دو طایفه بیشتر نیستند یا دوست علی علیه السلام یا دشمن آن حضرت، پس دوست علی علیه السلام گناهی ندارد و لذا حسابی هم نخواهد داشت و کسی که حساب ندارد بهشت خانه اوست و دشمن علی علیه السلام ایمان ندارد و کسی که ایمان ندارد خدا نظر رحمت به او نمی‌کند و اطاعت او عین معصیت است و در جهنم می‌باشد؛ پس دشمن علی علیه السلام اهل هلاکت است اگر چه تمام حسنات خلق را داشته باشد و دوست علی علیه السلام اهل نجات است ولو این که تا نرمه دو گوشش در گناه فرو رفته، غرق معصیت باشد؛ و جایی که ایمان نوربخش باشد آیا گناهی وجود دارد؟! و جایی که اکسیر باشد آیا سیئات معنی دارد؟

پس دشمن علی علیه السلام لیاقت عذاب دارد و دوست علی علیه السلام لیاقت بهشت.

پس خوشا به حال دوستان علی علیه السلام و غضب و نفرین بر دشمنان آن جناب باد.

چون نامه جرم ما به هم پیچیدند

بردند و به میزان عمل سنجیدند

بیش از همه کس گناه ما بود ولی

ما را به محبت علی بخشیدند

وَمِنْ اللَّهِ التَّوْفِيقُ

سروش عظیمی، احسان سوختانلو

دی ماه ۱۳۹۵